

stratieve ordening in het algemeen van zeer groot belang. Wij behoeven, om dit aan te toonen, hier slechts twee artikelen uit de Bedrijfsradenwet 1933 te noemen. Volgens *art. 15c* is n.l. de Bedrijfsraad bevoegd tot het overwegen van maatregelen ter voorkoming en bestrijding van werkloosheid en ter verruiming der werkgelegenheid, terwijl volgens *art. 15g* de Bedrijfsraad bevoegd is tot het verzamelen van statistische gegevens betreffende het bedrijf. Wij hopen dan ook, dat naar gelang het aantal Bedrijfsraden groeit, vooral ook van deze zijde met de noodige interesse aan de oplossing van dit bij uitstek sociale probleem zal worden gewerkt.

Voor hen, die wellicht niet bevredigd zijn, dat wij het probleem van de ordening van het betalingsverkeer en daardoor weder die van de administratie niet tot op den bodem hebben opgelost, doordat wij hebben gemeend op praktische gronden te moeten voorstellen, voor de kleinere uitgaven der gezinnen en bedrijven genoeg te nemen met verantwoording der *totalen*, waardoor afstand gedaan wordt van het „alles administreeren”, zij vermeld, dat wij de mogelijkheid om t.z.t. tot verdere detailleering dezer uitgaven over te gaan — zooals wij hebben aangetoond — hebben open gehouden. Inderdaad zou het oneindig veel beter zijn, indien ook de kleinere uitgaven gedetailleerd zouden worden geadmistreerd; het geeft echter niets of men vrome wenschen zou willen vervullen, het voorgestelde moet praktisch uitvoerbaar zijn. Trouwens de ordening van het betalingsverkeer, in den zin als wij hebben aangegeven, is reeds van zoo ingrijpenden aard, dat algeheele doorvoering jaren in beslag zal nemen.

Tot slot zij nog het volgende opgemerkt. Wij hebben getracht de noodzakelijkheid eener administratieve ordening aan te toonen, uitgaande van de wenschelijkheid eener behoorlijke niet „improviseerende” economische ordening, omdat alleen langs dezen weg de bekende maatschappelijke problemen, w.o. allereerst dat der *werkloosheid* kunnen worden opgelost.

Een doelmatige administratieve ordening is echter ook nog noodig voor de z.g. *economische oorlogsvoorbereiding*. Bij de uitwerking hebben wij ons er dan ook voortdurend rekenschap van gegeven, dat de administratieve ordening zoodanig behoort te zijn, dat deze als het ware automatisch dienstbaar te maken is aan de economische oorlogsvoorbereiding.

Weinigen in den lande bevroeden, welk eene reusachtig moeilijke taak, ten aanzien van de, uit militair oogpunt, steeds in betekenis groeiende economische oorlogsvoorbereiding, op onze Militaire Overheid rust. Eene bepaalde door de omstandigheden voorgeschreven ordening, zoowel van de distributie als van het verbruik, zal in oorlogstijd noodig zijn. Hiervoor kan de Militaire Macht de steun van de Burgelijke Overheid niet ontberen; laatstgenoemde heeft er voor te zorgen, dat alle door de Militaire Overheid noodig geoordeelde economische maatregelen bij de civiele bevolking werkelijk kunnen worden doorgevoerd. De plannen voor de uitvoering hiervan behoren gereed te liggen, waardoor voorkomen wordt, dat deze uitvoering „à l'improviste” zou moeten geschieden, met alle daaraan verbonden gevolgen. De „distributietijd” heeft aangetoond, wat het zeggen wil, indien de Overheid *niet* klaar is.

Moge dit artikel ook in dit opzicht bij de betrokken Instanties de noodige belangstelling vinden.

I. ROET Jzn.

DE BANKWET EN DE BENOEMING VAN BANKREVISEUREN IN BELGIE

Ongeveer een maand voordat de bankreviseuren door de banken moesten zijn benoemd, is het „Erkenningsreglement voor Reviseuren” dan eindelijk verschenen.

Dit reglement is zoo eenvoudig mogelijk gehouden, teneinde de Bankcommissie in staat te stellen, om die personen als reviseuren te erkennen, welke zij het meest geschikt acht, maar er zijn tevens bepalingen in opgenomen, die de Bankcommissie er voor moeten behoeden, dat de stroom van liefhebbers voor de erkenning te groot wordt en het schiften der bankreviseuren in-spé dus vergemakkelijkt, doch hierover later meer, laten wij beginnen met de voornaamste bepalingen weer te geven.

Om tot het afleggen van den eed voor reviseur te worden toegelaten moet men door de Bankcommissie erkend worden, maar om erkend te worden moet men inzonderheid Belg zijn, minstens 30 jaar en hoogstens 65 jaar oud zijn, houder zijn van een diploma van hooger onderwijs, hetwelk verband houdt met de uit te oefenen functie en waarvan de uitreiking thans wordt afhankelijk gesteld van een studie van vier jaar aan een universiteit of aan een door den Staat erkende inrichting van hooger onderwijs.

In de praktijk komt deze bepaling er op neer, dat uitsluitend afgestudeerden van de School voor Hooger Handelonderwijs te Brussel erkend kunnen worden, daar er geen enkele andere Inrichting van Onderwijs in België is, waar een studierichting aan verbonden is, die ook maar eenigszins verband houdt met de uit te oefenen functie van reviseur.

Verder moet de candidaat gedurende minstens vijf jaar in een beroep werkzaam geweest zijn op grond waarvan kan worden aangenomen, dat hij voldoende kennis van het bankwezen, de bedrijfsorganisatie en de boekhouding heeft. Deze vakken worden ook zelfs in bovenbedoelde inrichting slechts zeer elementair behandeld, daar de opleiding meer in de richting der praktijk, als warenkennis, cijferbeoordeling en organisatie gaat. Ook moeten de te erkennen reviseuren van onberispelijke moraliteit zijn.

Titels, ervaring en moraliteit worden in laatste instantie door de Bankcommissie beoordeeld.

Van deze bepalingen mag de Bankcommissie afwijken, indien de candidaat tijdens een loopbaan van ten minste tien jaren van buitengewone beroepshoedanigheden heeft laten blijken, mits deze kandidaten in het bezit zijn van een diploma van een der bovenbedoelde inrichtingen van onderwijs afgegeven na een studietijd van twee jaren. Heeft de candidaat van zijn buitengewone beroepshoedanigheden laten blijken gedurende een loopbaan van ten minste twintig jaren, dan staat het de Bankcommissie vrij het diploma van onderwijs als meer aangegeven in het geheel niet te vorderen.

Buitenlanders kunnen als reviseur erkend worden, indien zij sedert minstens vijf jaren in België verblijven (zij moeten er dus nog woonachtig zijn), en zij overigens voldoen aan dezelfde voorwaarden, welke voor de Belgische onderdanen gesteld zijn. Waar deze buitenlanders in het algemeen gesproken niet aan een Belgische inrichting van onderwijs zullen hebben gestudeerd, komt de minste eisch neer op een practijk van ten minste twintig jaren.

De aanvragen tot erkenning moeten vergezeld gaan van een surriculum vitae, afschriften van bovenbedoelde diploma's, afschriften van attesten en getuigschriften der bedrijven waar de candidaat in welke functie dan ook werkzaam geweest is, en van andere bescheiden, waardoor de Bankcommissie omtrent kennis, ervaring en moraliteit van den candidaat kan worden ingelicht.

De beslissingen der Bankcommissie, welke onherroepelijk zijn, behoeven niet met redenen omkleed te worden.

De lijst der erkende reviseuren is bij de Bankcommissie ter beschikking, voor de bij dit lichaam ingeschreven banken.

Van de erkenning door de Bankcommissie mogen de reviseuren geen gewag maken, behoudens voor het geval, dat zij bij

een bank om een aanstelling verzoeken. Bij overtreding van dit voorschrift kan de reviseur van de lijst geschrapt worden. De eed wordt eerst na de benoeming bij een bank afgelegd.

Behoudens de onverenigbaarheid met andere functies in ons vorig artikel, als voortspuitende uit de artikelen van de wet zelf, behandeld, is nog door de bankcommissie bepaald, dat een erkend reviseur niet door een bank aangesteld mag worden, indien hij met een der bestuurders, beheerders, eigenaars of leiders van die bank in rechte of zijdelingsche linie tot en met den vierden graad in bloed- of aanverwantschap staat.

Zonder speciale vergunning der Bankcommissie mag geen reviseur bij een bank aangesteld worden, bij welke hij in de voorafgaande vijf jaren in eenig dienstverband werkzaam geweest is.

Van een reviseur, welke niet meer aan de gestelde eischen voldoet, zal de Bankcommissie de erkenning mogen intrekken. Van een erkend reviseur, welke den leeftijd van 65 jaar bereikt heeft, vervalt automatisch de erkenning, doch kan hij na verkregen machtiging van de Bankcommissie zijn functies blijven uitoefenen.

Voor de eerste vijf jaren na het in werking treden van dit erkenningsreglement, wordt de erkenning slechts voor den duur van telkens één jaar verleend.

Dit zijn de voornaamste bepalingen van het Erkenningsreglement, en wij willen beginnen met op te merken, dat speciaal de laatste alinea, zuiver de gedragslijn der Bankcommissie aangeeft. Men voelt zich niet erg vast in de schoenen, alles is nog maar proefnemen. De bepalingen zijn maar voorloopig, en ook de reviseuren, worden slechts voorloopig erkend. Het kan ook moeilijk anders, als men bedenkt, dat in Nederland, waar men sinds veertig jaren een behoorlijken accountantsstand heeft, en nog niet weet hoe men deze wettelijk moet regelen, dat men in België, waar accountants van standing vrijwel onbekend zijn, in een half jaar, een zij het ook klein corps van verantwoordelijke voor hun taak berekende accountants wettelijk kan aanduiden.

Alle eischen, welke men aan de te erkennen reviseuren stelt, duiden erop, dat men niet alleen getracht heeft de kundigste uit te vinden, doch dat men tevens voorkomen wil, dat de toeloop van candidaten bij de bankcommissie te groot wordt, hoewel zeker het voornemen der commissie om zodoende geschikte krachten te krijgen en zooveel mogelijk te schiften, in een land waar het accountantsberoep tot dusverre zoo laag stond, niet genoeg geprezen kan worden. Wij hopen van harte, dat de bankcommissie erin moge slagen, de eminenten onder de Belgische accountants, uit de vele candidaten, welke zij zal hebben te beoordeelen te zoeken, te meer daar deze laatsten groepen zullen zijn, de voorgangers van een nieuwen Belgischen accountantsstand te worden, welke mede tot taak zal hebben, de jongere collega's op te leiden. Het ligt namelijk in de bedoeling der huidige regering, dat zoodra er voldoende geschikte krachten beschikbaar zijn, de verplichte controle ook tot andere instellingen, dan de banken, uit te breiden.

Op de gestelde bepalingen hebben wij behalve hetgeen ter plaatse reeds is medegedeeld niet zeer veel aan te merken, om de eenvoudige reden, dat deze bepalingen vrij algemeen zijn, en dat, als er voldoende de hand aan gehouden wordt, gezien de plaatselijke omstandigheden, zij ook streng genoeg zijn. Het grootste bezwaar hebben wij tegen de bepalingen in zake de wetenschappelijke opleiding. Naar onze meening was het doel treffender geweest, afzonderlijke eischen vast te stellen voor elk der in aanmerking komende vakken, met desnoods de instelling van een soort testcommissie. Dit had dan het voordeel gegeven, dat de Universiteiten en andere inrichtingen van Hooger Onderwijs een basis hadden gehad, waarnaar zij hunne op-

leiding konden regelen. Wij zouden dan een aanpassing aan de behoeften gekregen hebben, nu past de behoefte zich aan bij de opleiding, hetwelk toch niet de juiste weg is.

Ook zoude een scheiding van de reviseuren in die werkende met, en die werkende zonder assistenten, o.i. van zeer veel nut geweest zijn, de stage in de praktijk van de laatste groep, zoude in dit geval korter kunnen zijn, en de kleine banken de beschikking over jongere en minder kostbare reviseuren hebben.

Bij de leeftijds grens valt het op, dat men tot 65 jaar erkend en benoemd kan worden, doch dan tevens automatisch de erkenning ingetrokken wordt. Een leeftijdsverschil van minstens vijf jaren, was hier zeker op zijn plaats geweest.

Van de erkenning mag geen gewag gemaakt worden, bijgevolg kan men er ook geen reclame mede maken, noch als titel bezigen. De beëdigde reviseuren kunnen ingevolge de bepalingen van de Bankwet zelve geen reclame maken, doch mogen de beëdiging bij hun naam vermelden.

Noode missen wij in dit erkenningsreglement, hetwelk toch ook eenigszins als werkreglement gedacht is, enige bepalingen omtrent de assistenten. Thans draagt ingevolge de Bankwet de reviseur de volledige verantwoordelijkheid voor deze, hoe nauwgezet hij ook bij de keuze zijner medewerkers te werk gaat en hoe zorgvuldig hij ook hunne werkzaamheden leidt en controleert, de reviseur blijft voor alles en alles verantwoordelijk, en dat dit laatste bij de controle van groote banken niet te licht moet worden beoordeeld, weten de Nederlandsche accountants maar al te goed, bovendien komt hier nog bij, dat de beëdigde reviseuren de eerste jaren ook het meerendeel van hunne oudste assistenten zullen moeten kiezen uit een aantal sollicitanten, die nimmer als zoodanig werkzaam zijn geweest, of zelf zonder enig toezicht, en zonder daartoe voldoende te zijn opgeleid als accountant zijn opgetreden.

Om al deze redenen vermoeden wij dan ook, dat de Bankcommissie aan haar voornemen om zoowel de Bankwet als het Erkenningsreglement aan de hand van de bereikte resultaten, verkregen door de werking in de praktijk, naderhand te wijzigen, te zijner tijd nog wel eens gevolg zal moeten geven.

Voordat wij onze beschouwingen over de Bankwet beëindigen willen wij nog aangeven, welke onze persoonlijke grootste bezwaren tegen deze wet zijn.

Bovenal is er de tweeledige taak, die de reviseuren te vervullen hebben, zij nemen de controle-taak der commissarissen over en tevens controleeren zij namens en ten behoeve van de Bankcommissie en moeten voor deze commissie ook de door deze gewenschte rapporten opmaken. Voor ons wordt het om een voorbeeld aan te halen, de accountant die namens een kartel optreedt en gelijktijdig bij een of meer leden accountant is. Dat deze werkwijze uitsluitend door zeer hoogstaande personen naar behooren volbracht kan worden is aan geen twijfel onderhevig, maar dat het een moeilijk probleem is in een land waar een behoorlijke accountantsstand nog moet geboren worden, zal ook niemand die ter zake deskundig is ontkennen; daarbij komt nog, dat het honorarium, door de eene partij betaald, en door de andere partij in laatste instantie vastgesteld wordt.

Nu wij het toch over het honorarium hebben, willen wij nog opmerken, dat wij niet begrijpen, waarom wettelijk bepaald is, dat dit van te voren vastgesteld moet worden. Minima- en maxima-honoraria voor de tijdseenheden kunnen wij ons voorstellen, maar welke verantwoordelijke accountant zoude zich willen binden, ten opzichte van een nieuw opgericht bedrijf, waar hij geen kijk kan hebben op de werkzaamheden, welke hij zal moeten verrichten? Bovendien kan de Bankcommissie hem nog extra werkzaamheden opdragen, en dit alles tegen een van te voren vastgesteld honorarium.

Deze bepalingen waren toch niet noodig, daar aan den anderen kant de wet toch ook voldoende optreedt tegen uitkeeringen in anderen vorm. Had men de Bankcommissie achteraf het gedeclareerde honorarium laten goedkeuren, dan had deze tevens de zekerheid gehad, dat de werkzaamheden zoo volledig mogelijk verricht zouden kunnen worden.

In het algemeen mogen ten behoeve van de Bankcommissie noch de oorsprong, noch de samenstelling, noch het mouvement der individuele depositorekeningen gecontroleerd worden, terwijl men wel moet nagaan of er geen gelden voor reclamedoeleinden, of ter beïnvloeding der openbare meening, enz., besteed zijn, behalve die welke als zoodanig verantwoord zijn. Kan dit dan niet over een van deze rekeningen loopen? En hoe zit het met verstrekte leeningen aan bestuurders of beheerders? In het algemeen gezegd: Is er een afdoende controle mogelijk: indien men een gedeelte der verantwoording niet in zijn werkprogramma betrekken mag? Welke accountant kan de verantwoordelijkheid daarvan aanvaarden?

Wat is de bedoeling der bepaling, dat de assistenten voor elk geval door den opdrachtgever erkend moeten worden, terwijl de reviseur in vollen omvang voor alle fouten en tekortkomingen van zijne assistenten verantwoordelijk is?

Hoewel volgens het hierboven aangehaalde, de afzonderlijke depositorekeningen niet gecontroleerd mogen worden, moet de reviseur alle bestuurders of beheerders, kennis geven van alle onregelmatigheden en inbreuken op de Bankwet, welke door de desbetreffende bank gepleegd zijn, maar dan moet hij toch weer alles controleeren. Deze tegenstrijdigheden vinden grootendeels hun oorsprong in het tweeledige doel, dat de wetgever zich voor oogen gesteld heeft, en waardoor een middel gevonden werd om de door de controle ontstane kosten op de banken af te wentelen. Zodoende werd het amphibie, accountant namens commissarissen enerzijds en namens de Bankcommissie anderzijds geschapen, en kreeg men een hinken op twee gedachten.

Ten slotte nog een van onze grootste bezwaren. Hoofdstuk II art. 20 par. 1 van de wet bepaalt, dat de controle minstens eenmaal per jaar moet plaats hebben, terwijl even verder art. 23 van hetzelfde Hoofdstuk den reviseur gebiedt, zijn veto in te stellen tegen de uitvoering van elke beslissing van de bank, welke een strafbaar feit uitmaakt. Dit kan een controleur, want dat is de bij deze wet bedoelde reviseur toch, nooit opgedragen worden, omdat de feiten eerst te zijner kennis kunnen komen, wanneer zij reeds sedert lang uitgevoerd zijn. Hier maakte de wetgever een groote organisatorische fout, omdat hij zich niet voldoende in de werkzaamheden van den reviseur kon indenken.

E. GOUDSMIT

DE VERVANGINGSWAARDE IN DE TALMUD

Weinigen zal het bekend zijn, dat in de oude Hebreeuwse litteratuur het beginsel van de vervangingswaarde voorkomt. Waaruit bestaat deze litteratuur?

In de eerste plaats noem ik de vijf boeken Mozes; deze vormen de grondwet van het Joodse volk. Vervolgens de verdere boeken van het Oude Testament, waarin hoofdzakelijk geschiedkundige feiten vermeld worden.

Naast de genoemde Mozaische Wet bestonden ook nog talrijke mondeling overgeleverde voorschriften.

Deze zijn omstreeks 200 na Chr. te boek gesteld door den geleerde Rabbi Jehuda Hammasie.

Deze geleerde had niet de bedoeling een godsdienstcodex samen te stellen, want allerlei bepalingen, die in zijn tijd niet meer van kracht waren, zijn ook in deze verzameling opgeno-

men. Men noemt deze verzameling Misjnah. Hier zij nog vermeld, dat deze overleveringen niet alleen betrekking hebben op religieuze gebruiken, maar ook civiel en crimineel recht bevatten.

In deze Misjnah worden de bepalingen opgesomd met de meningen van de diverse geleerden, maar de gronden, waarop die meningen berusten worden niet vermeld. Dit gaf aanleiding tot een bespreking en verklaring van de Misjnah. Gedurende drie eeuwen hielden de mannen van de wetenschap uit deze tijd zich hiermede bezig; de werken waarin deze besprekingen zijn opgetekend, zijn de Babylonische en Jeruzalemsche Talmud.

Voor zover de Talmud in dit artikel wordt aangehaald, geldt het de Babylonische.

Alvorens tot het eigenlijke onderwerp van dit artikel over te gaan, volge hier een korte beschouwing over het begrip rente in de Talmudische litteratuur.

* *

Het Hebreeuwse woord voor rente is nesjech of tarbiet; het eerste is afgeleid van nasjach, dat afbijten betekent: nesjech wil dus eigenlijk zeggen iets, dat men van eens anders vermogen afneemt. Tarbiet komt van rabah, dat vermeerderen betekent, dus men vermeerdert zijn eigen vermogen.

In de Talmud wordt een onderscheid gemaakt tussen beide woorden, welke echter voor het hier te behandelen onderwerp van geen betekenis is. Beide woorden worden vertaald met rente.

Op de vraag, wat onder rente verstaan moet worden, antwoordt de Misjnah het volgende:

(Baba Mezi 'a' V. 1) „Wat is rente?

„Rente is het volgende: indien men één sela' ¹⁾ uitleend en daarvoor vijf denaren ²⁾ terug ontvangt; of „twee se 'a' ²⁾ tarwe uitleent en daarvoor drie terug ontvangt; dit is verboden, omdat men iets van eens anders „vermogen afneemt”.

Dit behoeft geen nadere toelichting.

In de Misjnah wordt de volgende vraag gesteld:

(Baba Mezi 'a' V. 1) „Wat wordt verstaan onder „rente nemen van vruchten?”

Deze vraag wordt met het volgende voorbeeld beantwoord:

(Baba Mezi 'a' V. 1) „Iemand koopt (op levering) „van een ander tarwe tegen de prijs van één gouden „denar per Kor ³⁾; (terwijl hij de koopsom direct be- „taalt) ⁴⁾ terwijl dit ook de marktprijs is; indien nu later „(op het moment van de levering) de prijs gestegen is „tot dertig zilveren denaren, zegt de koper tot de verko- „per: „geef mij mijn tarwe, want die wil ik verkopen en „voor de opbrengst daarvan wijn inkopen”; de verkoper „antwoordt: „de tarwe koop ik voor 30 zilveren denaren „en U hebt van mij voor dit bedrag wijn te vorderen”. „terwijl hij geen wijn bezit.”

Dit betekent het volgende:

A verkoopt aan B een hoeveelheid graan voor Fl 25.— welk bedrag B direct betaalt, terwijl hij het graan bijv. pas na 3 maanden ontvangt. Na drie maanden is de prijs gestegen tot Fl 30.—.

¹⁾ Een sela' is een munt, die 4 denaren bevat, één gouden denar is 24 zilveren denaren, in sommige gevallen (o.a. hier) 25.

²⁾ Inhoudsmaat.

³⁾ Inhoudsmaat.

⁴⁾ Het tussen () geplaatste zijn verklaringen van den schrijver dezes.